

**“Sirds pāri man plūsmo,
sirds pasauli sauc
Un sirdī man pasaule plaša”**

Jānim Sudrabkalnam – 130

Jānim Sudrabkalnam

Kad kastaņkoks stāv pilnā plaukumā,
 Tā burvestīgās sveces tālu, tālu spīd,
 Tu stāvi sava mūža greznā jaukumā,
 Un lielu spožumu var acis saskatīt.
 Tur Spuldze Vējā spīd, tur Pārvērtības spīgo,
 Mirdz Brāļu Saime miera ugunīs,
 Sveic vēl viens Pavasaris plauksmi bezgalīgo —
 Un bezdelīgas skrej ap krāšņo koku,
 Met savus mīlīgos un līksmos lokus
 Un atkal uzspurdz augstu debesīs.
 Un kāda dzidra pateicības liesma
 No dvēselēm ar saldu tvīksmi vijas,
 Jo laimi dāvājušas Tavas dziesmas
 Un Tavas nemirstīgās melodijas.
 Kad maija ziedēšanā sirdis tiekas,
 Tad jūti, Dzejniek, savas tautas prieku.
 Jo kastaņkoks stāv pilnā plaukumā,
 Tā burvestīgās sveces tālu, tālu spīd,
 Tu stāvi sava mūža greznā jaukumā,
 Un Tavu spožumu var visi saskatīt.

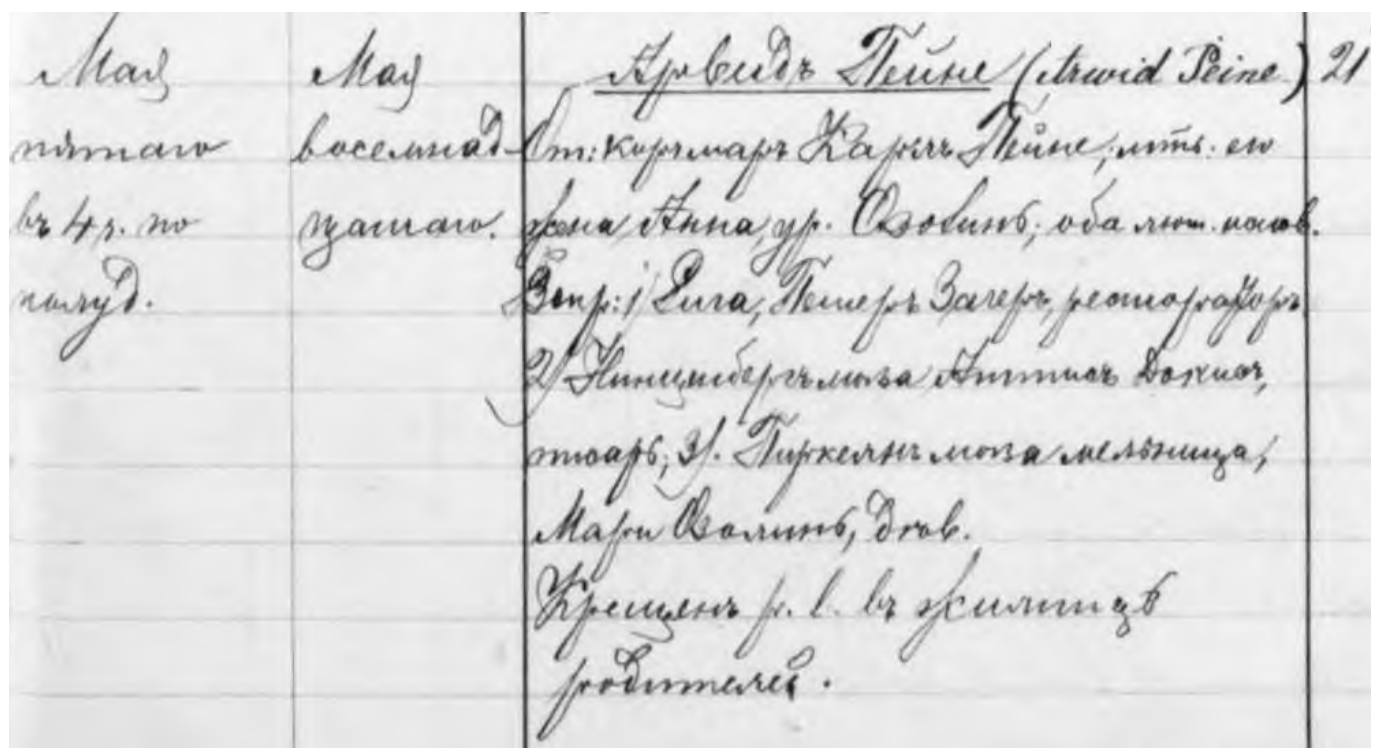
Mirdza Ķempe

Jānis Sudrabkalns bija dzejnieks un literāts. Īstajā vārdā Arvīds Sudrabkalns, līdz 1925. gadam – Arvīds Peine.

Pseidonīmi: A. Alksnis, Aleksandrs Ansbergs, Alvis Klijāns, A. Bcd, Dr. philos, Florestāns, Kirils Kamols, Olivereto, Teodors Pērle.

Dzimis 1894. gada 17. maijā Rīgas rajona Inčukalnā Annas (dzimušas Ozoliņas) un Kārļa Peiņu ģimenē.

Allažu-Vangažu latviešu un
 vācu draudzes
 1891.–1897. gadā
 dzimušo un kristīto, laulāto
 un mirušo reģistrs.
 1894. gads. Arvīda Peines
 dzimšana

1902. gadā ar tēvu pārcēlās uz Jaunpiebalgas "Zeltakrogu".

Jaunpiebalgas "Zeltakrogs"

Vecpiebalgas draudzes skola

Mācījies:

Jaunpiebalgas Jāņskolā (1903. g.);
Vecpiebalgas draudzes skolā
(1904.–1905. g.);
Jaunpiebalgas draudzes skolā
(1906.–1908. g.), tagad –
Jaunpiebalgas vidusskola;
P. Šmithena un L. Bērziņa
privātgimnāzijā (1909.–1911. g.).

Jaunpiebalgas draudzes skola

Ēst Jaunpiebalgas draudzes skolai veltītajā dzejolī viņš saka
"Eo iersuga pa ilgiem gadu gadiem
Sērst savā skolā nācis piebaldzēt?
Viņš sastopas ar pazīpām un rādīem .
Un atceras ,ka pats reiz bijis zēns, -
Tam acis sakāpj tā kā migla smalka,
Kaš pretiz āvašo veco koku šalka,"

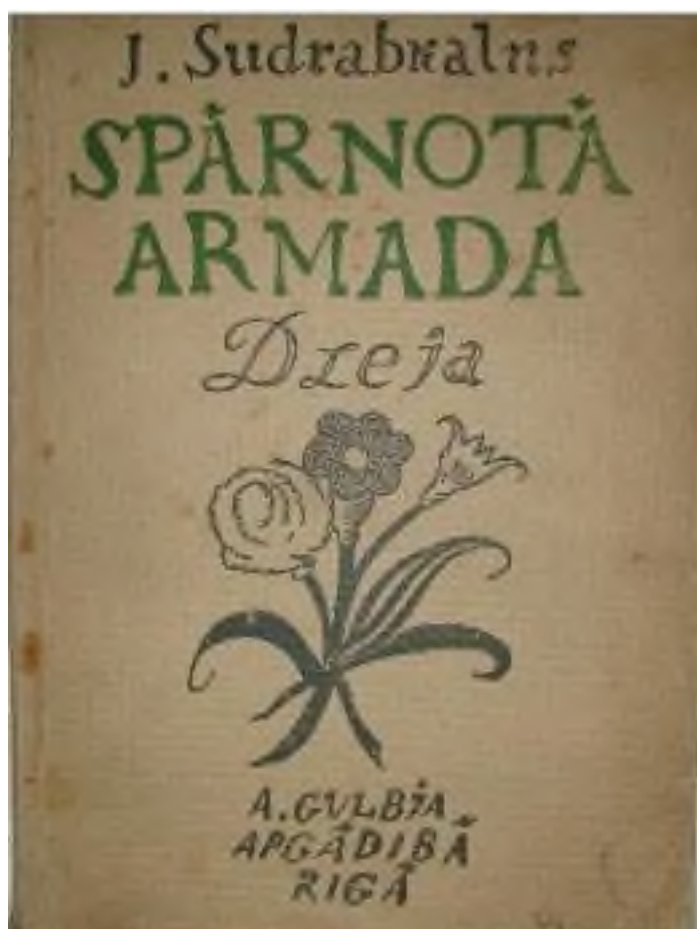
1976. gada maijā Jaunpiebalgas vidusskolai piešķīra dzejnieka vārdu.

No skolotājas Mirdzas Lībietes referāta kluba "Sarkanā Neļķe" pasākumā 1982. gadā

Dzejoļus sācis rakstīt 10 gadu vecumā. 1909. gada 1. aprīlī laikrakstā "Latvija" viņa pirmā publikācija – dzejolis "Mežā ziemu" – ar pseidonīmu Teodors Pērle.

1912. gadā pirmoreiz publicēts literārais darbs ar parakstu Jānis Sudrabkalns. Tas ir dzejolis "Zemes bērni" laikrakstā "Jaunā Dienas Lapa".

1915. gadā mobilizēts armijā un pēc feldšeru kursu beigšanas kļuvis par 302. Suražas kājnieku pulka feldšeri, tomēr 1918. gadā demobilizēts neapmierinoša veselības stāvokļa dēļ.

1920. gadā iznāk pirmais dzejoļu krājums "Spārnotā Armāda"

"Pedējā Brīdī" redakcija: no kreisās, sēd: bij. atbildīgais redaktors Pāvils Rozīts, atbildīgais redaktors Arvīds Avots, redaktors Oļģerts Liepiņš, agronoms K. Roze, Ādolfs Erss, stāv: mūzikas kritiķis Jekabs Poruks, teātra kritiķis Jānis Sudrabkalns, tehniskais redaktors Mārtiņš Cielēns.

Starpkaru Latvijā darbojies daudzos preses izdevumos, recenzējis izrādes un koncertus. Publicējis daudz rakstu par ārzemju literatūru, teātri un mūziku.

Izdoti dzejoļu krājumi:

"Spārnotā armāda" (1920);
"Pārvērtības" (1924);
"Spuldze vējā" (1931).

Arī humoristisko dzejoļu krājumi:

"Trubadūrs uz ēzeļa" (1921);
"Viņpus laba un ļauna" (1922);
"Džentlmens ceriņu frakā" (1924);
"Cīruļi ziemā" (1939).

Rakstījis arī prozu. Izdoti tēlojumu krājumi:

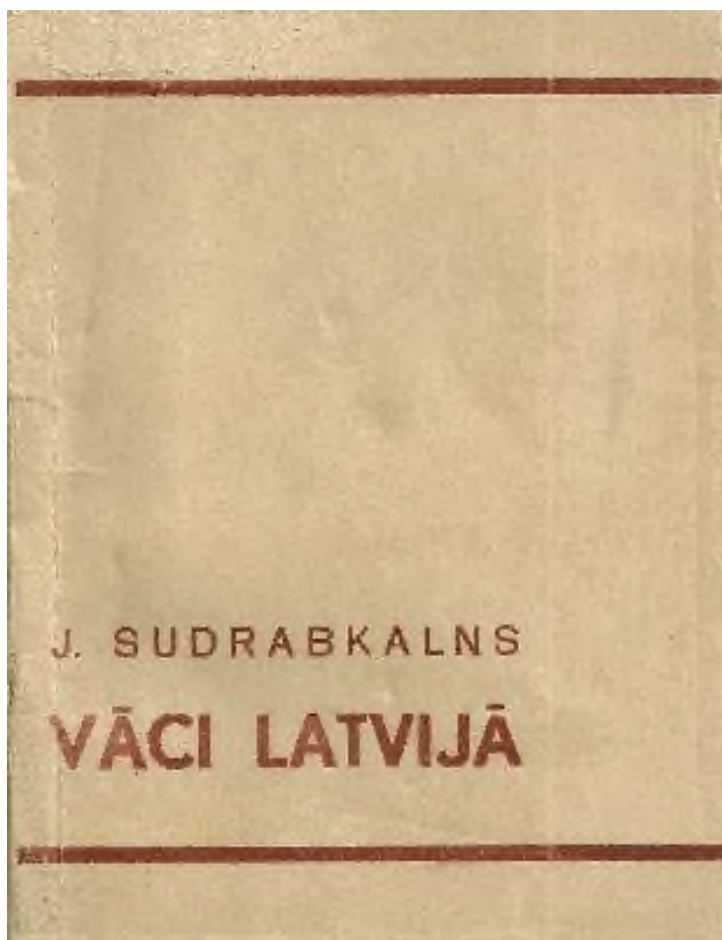
"Trīs vilšanās" (1927);
"Viena bezdelīga lido" (1937).

Tulkojis lugas, piemēram, V. Šekspīra "Divpadsmitā nakts" un "Dots pret dotu", **kā arī romānus**, piemēram, A. Barbisa "Skaidrība", **atdzejojis** J. V. Gētes u. c. autoru darbus.

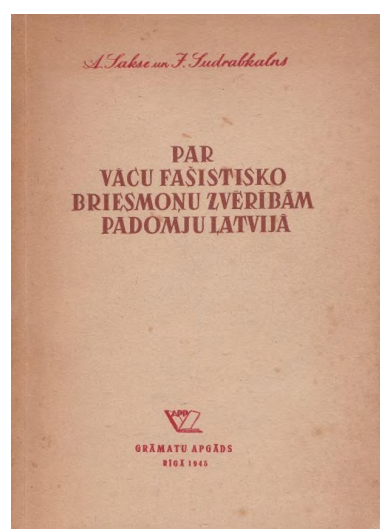
Padomju varas laikā strādājis laikrakstos "Cīņa", "Latvijas Sargs", "Latvijas Vēstnesis", "Hallo", "Pēdējā brīdī", "Dienas Lapa" un "Jaunākās Ziņas".

1941. gadā J. Sudrabkalns evakuējās uz Padomju Krieviju, dzīvoja Halturinā, Uržumā, Kstiņinā, bet līdz 1944. gadam – Maskavā.

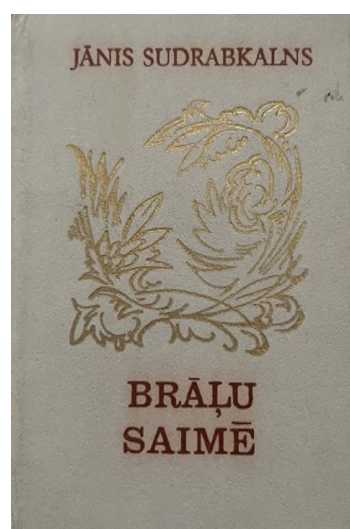
Šajā laikā izdoti dzejoļu krājumi "Cīruļi sauc cīņā" (1942), "Ceļa maize" (1944), brošūra "Vāci Latvijā" (1942), savukārt krājumā "Elles kungs" (1942) sakārtojis tautasdziesmas par vācu muižniekiem.

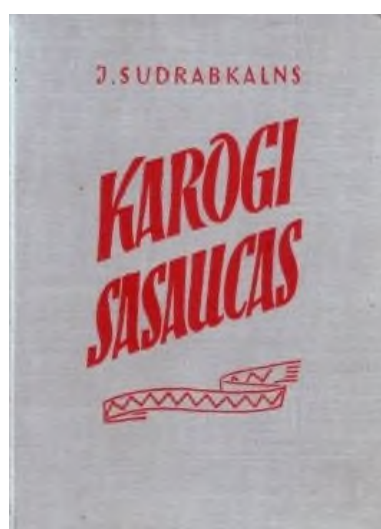
1944. gada rudenī J. Sudrabkalns atgriezās Latvijā, kur veica daudzus sabiedriskus pienākumus. Par viņa daiļrades galveno jomu kļuva publicistika un dzeja. Par dzejoļu krājumu "Brāļu saimē" saņēmis Staļina prēmiju.

(1945)

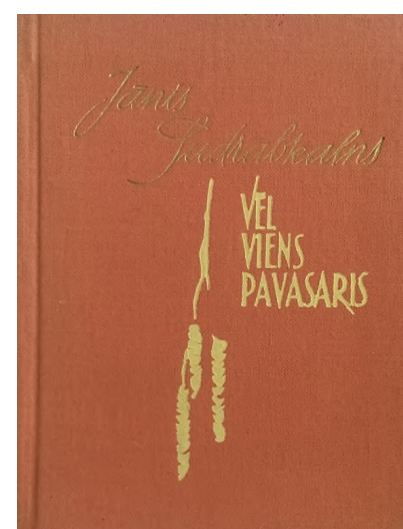
(1947)

(1950)

(1951)

(1964)

1964. gadā izdotais dzejoļu krājums "Vēl viens pavasaris" ir pēdējais dzejoļu krājums J. Sudrabkalna daiļradē.

Padomju laikā tulkojis A. Ostrovska "Talanti un pielūdzēji" (1948), R. Vaijāna "Pulkvedis Fosters atzīstas vainīgs" (1953), F. Šillera "Dons Karloss" (1962), kā arī atdzejojis daudzu autoru dzejoļus.

1947. gadā bijis Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (LPSR) Zinātņu akadēmijas akadēmiķis, Latvijas PSR Tautas dzejnieks. No 1951. līdz 1962. gadam – LPSR Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja biedrs, savukārt no 1963. līdz 1971. gadam – Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas loceklis.

Izdoti "**Kopoti raksti**" 6 sējumos (1958–1962), kā arī **izlases**:

"Dzejas" (1948), "Osis logā" (1969), "Sapņotājiem" (1974) "Klodijai" (1984) u. c.

Rakstu apkopojumi par mākslu:

"Par teātri" (1973), "Ar mūzām draugos" (1974), "Par mūziku" (1983), kā arī viņa vēstules trīs grāmatās (1986–1989).

1968. gadā Cēsu rajona Jaunpiebalgas Jāņskolā iekārtots Sudrabkalna muzejs.

Padomju Jaunatne. - Nr. 94 (1984, 16. maijs), 3. lpp.

Foto: J. Sedols, wikipedia.org

*E. Dārziņa un J. Sudrabkalna muzejs,
2003. gads*

Miris 1975. gada 4. septembrī Rīgā. Apglabāts Raiņa kapos.

Uz ēzeļa jāļ trubadūrs,
 Tam neudas vietā rīnju pūrs.
 Nāk kņiņi un kardināli,
 Elš baronjē, vaid kēpi bāli,
 Kē filmā rēgi garāim zib,
 Tie visi savu galu zinēt grīb...
 Tāie zveņam piešus sānos trubadūrs -
 Būt dzejniekam! kāds amatš sūrs!
 «Ardienē, Vecā Pasaulē!
 No tenis šķiņās manā dvēselē:
 Es jāļu iegātņos kā nākamības znōts -
 Vai man tur labāk būs, to sazin jōds.

Oliveretto

1. aprīlī 1930.

J. Sudrabkalna rokraksts

Draugs. - Nr. 5 (1990), 8. lpp.

Olivereto balva dzejā

Rakstniecības, teātra un mūzikas muzeja filiāle Emīla Dārziņa muzejs Jāņaskola izsludina konkursu Olivereto balva Trubadūrs uz ēzeļa piešķiršanu dzejā. Balvas mērķis ir celt dzejas profesionālo kultūru. Balva veltīta Jāņaskolas bijušā skolnieka, dzejnieka Jāņa Sudrabkalna piemiņai. Olivereto bija viens no dzejnieka pseidonīmiem.

Konkursā var piedalīties jebkurš autors ar vienu agrāk npublicētu dzejoli. Pretendentus vērtēs žūrijas komisija: Knuts Skujenieks, Kārlis Vērdiņš, Ieva Kalniņa, Marta Dziļuma, Jana Rudzīte, Rimands Ceplis, Ieva Čaklā. Dzejoli iesūtāmi datorizdrukā vai mašīnrakstā 3 eksemplāros Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejam Pils laukumā 2, Rīgā, LV-1050, ar norādi konkursam Trubadūrs uz ēzeļa līdz 2006. gada 30. augustam (pasta zīmogs). Manuskriptus nerezē un atpakaļ neizsniēdz. Balvu pasniegs 30. septembrī Emīla Dārziņa muzejā Jāņaskola Jaunpiebalgas pagastā, Cēsu rajonā. Ar balvas nolikumu var iepazīties Rakstniecības, teātra un mūzikas muzeja mājas lapā www.rtmmlv.lv. ■

Kultūras Forums. - Nr. 14 (2006, 7./21. aprīlis), 16. lpp.

JĀŅA SUDRABKALNA PRĒMIJA

LPSR Zinātņu akadēmijas prezidijs pirmo reizi piešķīris akadēmiķa Jāņa Sudrabkalna zinātnisko prēmiju. Kā apstiprina nolikums, tā tiek piešķirta par labāko darbu mākslas zinātnēs. Par pirmo Jāņa Sudrabkalna prēmijas laureāti kļuvusi A. Upīša Valodas un literatūras institūta vecākā zinātniskā līdzstrādniece, mākslas zinātņu kandidāte Līvija Akurātere ar monogrāfiju «Aktiermāksla latviešu teātrī».

Literatūra un Māksla (1984, 18. maijs)

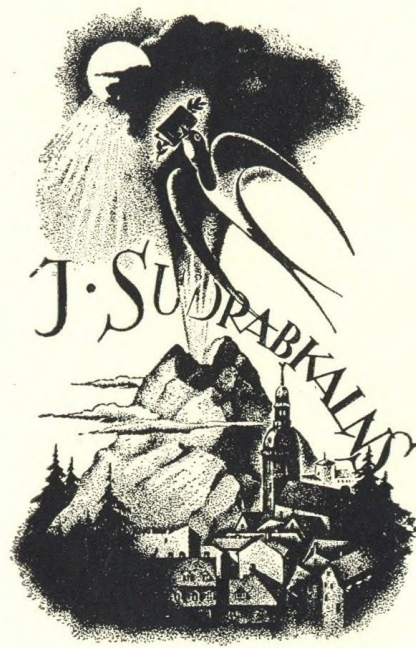
Literatūra un Māksla. - Nr. 38 (1976, 18. septembris), 8.-9. lpp.

Piemiņas plāksnes atklāšana Limbažu rajona Salacas pagasta "Sprundās", vienā no Sudrabkalna dzīvesvietām

SUDRABKALNS PIEBALGĀ

Tāltālu izskrējušies garā lokā,
 bezgala mijušies aiz cita cits,
 nu ceļi tek un satek Zeltakrogā
 un atkal savā iesākumā rit.
 Kā solijums deg pirmais pumpurs kokā,
 un pirmā cīruļdziesma gaisā trīc;
 līst dzimtās akas ūdens pāri rokām
 un dzimtās puses mīlestība līdz.
 Pret sārto debesi pie Zeltakroga,
 ar to, kas padarīts un apsolīts,
 stāv dzejnieks,
 ietērpts saules rieta togā,
 un lūkojas uz to pusi, kur rīts.

O. Lisovska "Stārķu krasts", R.: 1978

A. Jupatovs, 1958